

Om engelske lyskasterenheder og luftværnsartilleri under Første Verdenskrig

Indledning

Her følger endnu en lille postkortinspireret redegørelse for en af de mere upåagtede dele af den engelske hær omkring begyndelsen af Første Verdenskrig.

En lyskastersektion

*The Royal Engineers,
The Searchlights, ca. 1912.*
Fra et samtidigt postkort.

*Electric searchlight worked by
Royal Engineers, ca. 1910.*

Fra Kilde 1.

Det kunne se ud som om, at det sammenklappelige tårn transporteres på vognen til højre, mens lyskasteren muligvis transporteres på motorvognen til venstre i billedet. Bag vognens ses en hestetrukken trævogn, hvorpå der står en kabeltromle.

Fra *Regimental Badges* af
T.J. Edwards, Gale & Polden Limited, 1951.

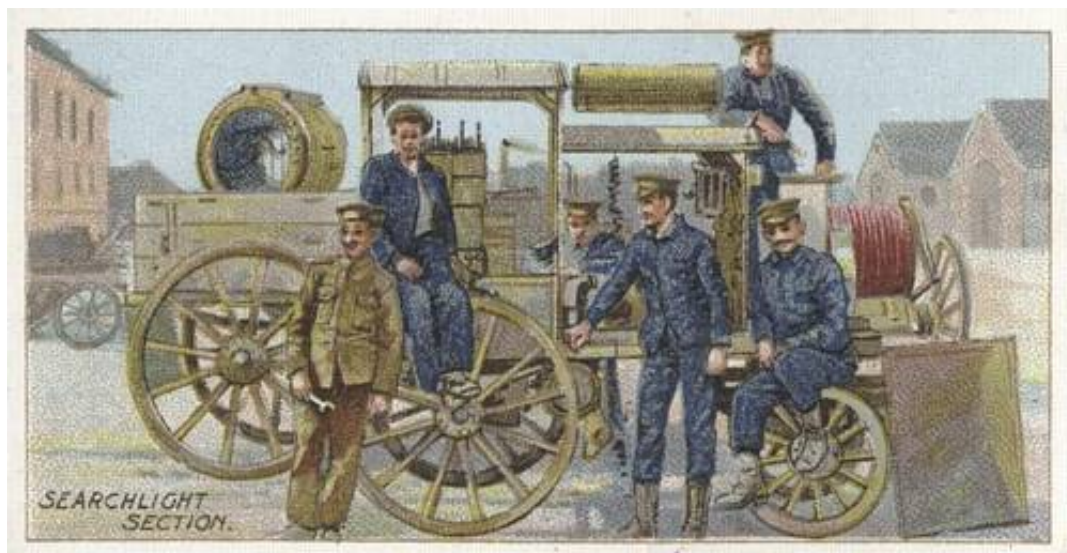
Underteksten til billedet i Kilde 1 lyder således:

"Special companies are formed for working these searchlights. In the illustration the light is mounted on a

collapsible tower, which can be elevated to a height of 30 feet in a few minutes, and is worked from dynamos. The light itself is 2" in diameter, and objects can be clearly seen by its aid for a distance of 2 miles."

Lyskastere blev bl.a. anvendt i forbindelse med kystforter og minespæringer af visse havne. Ansvar for den militære anvendelse af elektricitet lå i hænderne på ingeniørtropperne - Royal Engineers - der i samarbejde med fæstningsartilleriet - Royal Garrison Artillery - bemandede kystforterne.

Et cigaretkort fra perioden giver et indtryk af en lyskastersektions rullende (hestetrukne) materiel - en generatorvogn, en trænvogn med selve lyskasteren samt en kabelvogn.

Searchlight Section, Royal Engineers, ca. 1910.

Kort nr. 21 i W.D. & H.O. Wills cigaretkortserie *Army Life*, 1914.

Fra New York Digital Library [1](#)).

Teksten på bagsiden af kortet lyder bl.a.

"For guarding against night attack, or protecting a position, the searchlight is particularly valuable. A ray of light can be thrown a distance of three miles with sufficient power to discover any movement on the part of the enemy."

Uniformer

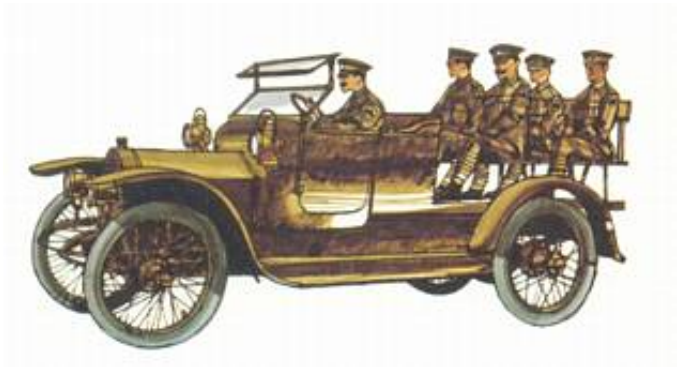
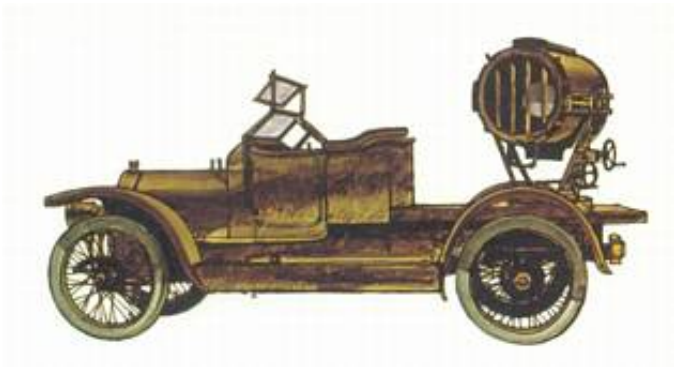
Soldaterne på postkortet er iført den khakifarvede feltuniform Model 1902, mens soldaterne på fotografiet af lyskastertårnet bærer en mørkeblå tjenesteuniform samt mørkeblå stortrøjer.

Hovedparten af soldaterne på cigaretkortet er iført blåt drejlstøj og bærer felthuen fra den khakifarvede Model 1902 uniform. Den stående soldat med skruenøglen til venstre i billedet bærer netop denne uniform, kombineret med den såkaldte *Brodrick Cap*, der blev indført i november 1900; huen var en slags kasket, uden skygge.

Forsøg med motorisering

Forsøg med forskellige former for motorisering var *in* i perioden og det engelske firma Ducros Ltd. i Acton (London), der fremstillede Napier motorvognene, udførte et stort lobbyarbejde, for at få den engelske hær til at antage netop deres vogne.

Under dette arbejde fremvistes en mobil lyskaster samt forskellige andre overbygninger, f.eks. til transport af personel eller maskingeværer. Trods firmaets fremsynede ideer, blev vognene ikke antaget.

*Lette motorvogne af typen Napier Light Car, 1912.
Fra Kilde 2.*

Om lyskasteres anvendelse i luftforsvaret

Den militære brug af flyvemaskiner og luftskibe gjorde, at lyskastere snart fik endnu en funktion, nemlig i luftforsvaret, og tilhøret til Ingeniørtropperne bevaredes indtil 1939.

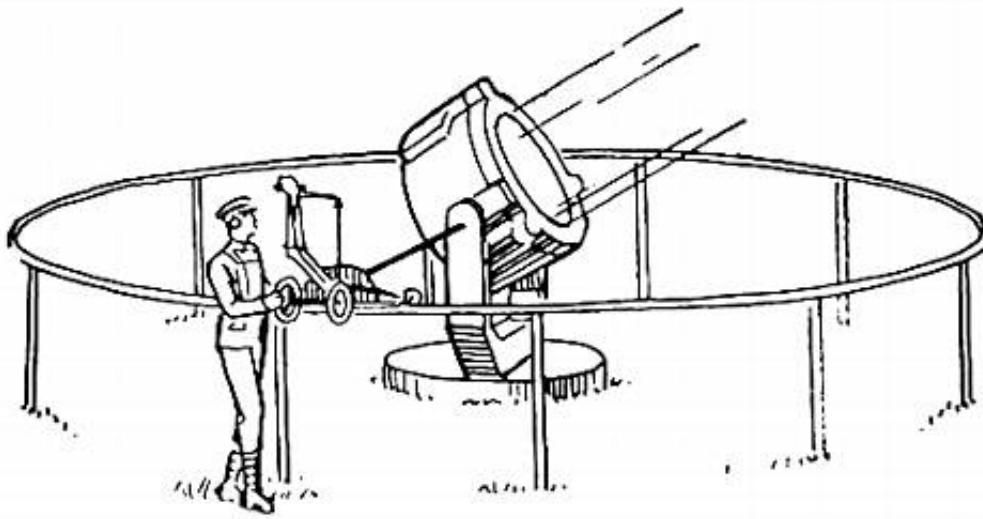
Her blev lyskasterenheder, der indgik i luftforsvaret af Storbritannien samt tilsvarende feltenheder, overført til Royal Artillery, en proces der var afsluttet i 1940.

*Engelsk 60 cm lyskaster i Frankrig, 1916.
Fra Kilde 3.*

Under Første Verdenskrig anvendte den engelske hær 60 cm, 90 cm og 120 cm lyskastere.

Soldaten i forgrunden betjener lyskasterens sigtemidler og styreanordning.

Principskitse: Lyskaster.

Fra Kilde 4.

Man kan få et indtryk af stativet, hvorpå lyskasterens sigtemidler og styreanordning hviler, fra denne tegning, der stammer fra legetøjsfirmaets Britains katalog fra 1939.

Organisation

I løbet af Første Verdenskrig blev Ingeniørtroppernes lyskasterenheder organiseret i kompagnier, enten selvstændige og/eller senere (1930'erne) samlet i bataljoner. Efter overførslen til artilleriet blev enhedsbetegnelsen ændret til batterier henholdsvis afdelinger.

Det nærmeste jeg kan komme en mere detaljeret organisation af et lyskasterkompagni, er en omtale i Kilde 5, hvor styrketallet (War Establishment) for en mobil luftværnsafdeling (Mobile Anti-Aircraft Brigade) angives således:

- 3 kanonbatterier, hver med 4 stk. 13-pdr luftværnskanoner, organiseret i 2 halvbatterier med 2 luftværnskanoner.
- 1 lyskasterkompagni, med 12 stk. 60 cm lyskastere, organiseret i 2 delinger, hver med 3 lyskastere.
- Køretøjer: 12 kanonvogne, 24 stk. 3-tons lastvogne til transport af lyskastere, ammunition samt øvrigt materiel og forsyninger, 1 værkstedsvogn, 2 personvogne og 13 motorcykler.
- Mandskab: 15 officerer samt 278 underofficerer og menige, herunder 119 motorvognsførere fra Army Service Corps.

Anti-aircraft gunners spotting a Hun plane, ca. 1916.

Luftværnskanoner

Selvom 13-pdr luftværnskanonen (76 mm) deler kaliber med den lette feltkanon (anvendt af Royal Horse Artillery) er der grundlæggende tale om en pjece med andre ballistiske egenskaber.

Kanonen fandtes i to forskellige udgaver - *13-pdr QF Mk. 4 Anti-aircraft gun* og *13-pdr 9cwt QF Anti-aircraft gun* - som begge blev anvendt, monteret på lastvogne (bl.a. af typerne Thornycroft og Peerless).

Et postkort i serien Official War Photographs (Series 13, No. 104), udgivet af Daily Mail.

Teksten på bagsiden af kortet lyder således:

"An exciting moment at the front. These anti-aircraft gunners have spotted a German aeroplane, and are hurriedly sighting and aiming their guns."

Anti-aircraft gun in action, ca. 1916.

Luftværnskanonen er en *13-pdr 9cwt* udgaven, her monteret på en Thornycroft lastvogn. Afstandsmåleren (instrumentet nærmest beskueren) er sandsynligvis af typen *Barr & Stroud UB2*.

Nr. 7 i en samtidig serie postkort, der blev udgivet til støtte for salget af krigsobligationer; kampagnens tema *Feed the Guns with War Bonds* er trykt på bagsiden.

Det angives endvidere, at kortet er fremstillet på baggrund af officielle oplysninger.

Meget tyder på, at kortet er tegnet med det første af postkortene som forlæg.

Kilder

1. *ABC of the Army* af kaptajn J. Atkinson (red.), Gale & Polden, Aldershot, 1910.
2. *Military Transport of World War I* af C. Ellis, Blanford Press, London 1970, ISBN 0-7137-0701-1.
3. *The Corps of Royal Engineers 1066-1996* Tidsskriftet Regiment Nr. 13, april/maj 1996.
4. *Britains Katalog, 1939*. Genoptrykt ved V.J. Medcalf og P. Carlson, A.C.T. Printers, Chislehurst, Kent, 1976.
5. *History of the Royal Regiment of Artillery - Anti-Aircraft Artillery, 1914-55* af N.W. Routledge, Brassey's, London 1994, ISBN 1-857753-099-3.
6. *British Artillery Weapons & Ammunition 1914-1918* af Ian V. Hogg og L.F. Thurston, Ian Allan Ltd., Surrey 1972, SBN 7110-0381-5.

Per Finsted

Noter:

- 1) Tobaksfirmaet John Players & Son udgav den tilsvarende serie på 25 kort i 1910.